

PRO EUROPA

Gazeta Ligii PRO EUROPA Liga hírlapja – 3 / 2000

Smaranda ENACHE

Credința în dialog

Cuvânt introductiv la Forumul *Tîrgu-Mureș* — martie 2000

Una dintre întrebările care ne-a fost adresată în cadrul interviurilor pe care le-am acordat în ultimul timp aici, la Tîrgu-Mureș, în legătură cu evenimentele din martie, cu ocazia *Săptămîinii toleranței*, a fost „dacă mai este nevoie la zece ani după evenimente ca asemenea mese rotunde, asemenea seminarii să aibă loc”. Sigur, răspunsurile pot fi diferite, și ele depind de opțiunile noastre personale, dar cred că este evident că în România, ca și în alte părți din Europa, există încă grupuri de interese care pot conduce la drame umane, la iraționalități, la confruntare, după cum există și grupuri, personalități, orientări ale căror opțiuni sînt pentru dialog.

Diferențele dintre indivizi și dintre comunități există. Ele sînt absolut naturale, dar aceste diferențe nu înseamnă neapărat

confruntare, aceste diferențe nu înseamnă neapărat excludere, aceste diferențe pot să fie un izvor de inspirație, de creativitate, o complementaritate umană, culturală, socială. Diversitatea pe care o trăim în Europa este rezultatul unei istorii, iar această diversitate se cere administrată cu raționalitate și flexibilitate.

Noi aparținem aceluși grup de oameni care cred în capacitatea dialogului, care cred că dialogul este important pentru schimbarea mentalităților, pentru armonizările care sînt necesare între diversele comunități.

Întrebarea reiterată în nenumărate rînduri este dacă cauzele au fost momentane, accidentale, dacă au avut sau nu rădăcini istorice, dacă ele sînt de căutat în tensiunile interetnice, dacă sînt endemice societății noastre sau dacă au fost circumstanțiale, legate de o anume concurență a unor factori favorizanți, iar discutarea cauzelor s-a petrecut de obicei în paralel cu căutarea vinovaților și a vinovaților.

Cum Liga PRO EUROPA nu este o instanță mandatată cu căutarea vinovaților, deși fiecare dintre noi poate da nume, pentru că am trăit în respectiva perioadă aici, mai ales în perioada pregătirii conflictului, important pentru noi a fost să discernem vinovațiile mai mult decît vinovații, gradele de vinovație. Și probabil nu am fost surprinși că există vinovați, doar am fost în clar că există forțe politice și grupuri care doresc

să păstreze un anumit control asupra societății, dar în același timp, ceea ce a fost surprinzător între factorii care au însoțit aceste evenimente a fost faptul că o mulțime de oameni cinstiți, obișnuți care se cunoșteau unii pe alții, au căzut victime ale unui scenariu. Și ca o organizație care este interesată în fortificarea corpului social, întrebarea noastră a fost: „de ce a fost posibil

ca un număr de oameni cinstiți, obișnuți din acest oraș să răspundă acestor viruși, de ce nu au existat anticorpi în comunitatea noastră care să le reziste? Dacă acești anticorpi nu au existat din cauza comunismului de 50 de ani sau dacă ei nu au existat din cauza unor tradiții exclusiviste mai vechi? Să reflectăm asupra cauzelor. Să încercăm să mergem cu un pas mai departe în analiza conflictului de la Tîrgu-Mureș.

Consecințele evenimentelor din Tîrgu-Mureș, de asemenea, sînt extrem de importante de analizat pentru că sîntem la zece ani de tranziție în România și este important de văzut în ce măsură acest conflict cu tipologia lui specială și-a pus o amprentă pe întregul proces de democratizare și construire instituțională a României.

Se spune că oamenii deștepti învață din greșelile altora. Întrebarea este: am învățat noi ceva din greșelile lui martie '90 și potențialul unui asemenea conflict s-a redus suficient?

CALENDAR

4 martie — *Elemente de cultură și istorie ale comunității armenie din Transilvania*, curs prezentat de Mircea SUHĂREANU pentru Colegiul Democrației.

10 martie — *Participarea minorităților și a majorității în administrațiile locale. Folosirea limbii materne în administrația locală*, seminar organizat de Project on Ethnic Relations la Tîrgu-Mureș. Din partea LPE a participat HALLER István.

18 martie — *Elemente de cultură și istorie ale comunității românești din Transilvania*, curs prezentat de Alexandru CISTELECAN pentru Colegiul Democrației.

19-25 martie — **SĂPTĂMÎNA TOLERANȚEI.**

21-22 martie — *Consolidarea cadrului democratic pentru minoritățile etnice din România*, seminar organizat de Rromani CRISS și Grupul de Lucru al Asociațiilor Romilor la București. Din partea LPE a participat HALLER István.

25 martie — *Adunarea Generală* a LPE. Alegerea organelor de conducere.

29 martie — *Parlament și societatea civilă — spre o relație de parteneriat*, conferință organizată de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile și America's Development Foundation la București. Din partea LPE a participat HALLER István.

NAPTÁR

március 4 — *Az erdélyi örmény közösség kultúrájának és történelmének néhány eleme*, Mircea SUHĂREANU előadása a Demokrácia Kollégiuma számára.

március 10 — *Kisebbség és többség részvétele a helyhatóságokban. A kisebbségi nyelvek helyhatósági használata*, a Project on Ethnic Relations által Marosvásárhelyen szervezett szeminárium. A PEL részéről HALLER István vett részt.

március 18 — *Az erdélyi román közösség kultúrájának és történelmének néhány eleme*, Alexandru CISTELECAN előadása a Demokrácia Kollégiuma számára.

március 19-25 — **A TOLERANCIA HETE.**

március 21-22 — *A demokratikus keretek megszilárdulása a romániai kisebbségek számára*, bukaresti szeminárium a Rromani CRISS és a Roma Szervezetek Munkacsoportjának szervezésében. A PEL részéről HALLER István vett részt.

március 25 — *A PEL Közgyűlése*. A vezetői testület megválasztása.

március 29 — *Parlament és civil társadalom — a partneri kapcsolat felé*, a Civil Társadalom Fejlesztéséért Alapítvány és az America's Development Foundation által Bukarestben szervezett konferencia. A PEL részéről HALLER István vett részt.

SĂPTĂMÎNA TOLERANȚEI • TOLERANCIA HETE • WOCHE DER TOLERANZ

Duminică — Vasárnap — Sonntag, 19.03.2000

16:30 Podium — Pódiumbeszélgetés — Podiumgespräch
HOLOCAUSTUL — DATORIA DE A NU UITA
HOLOCAUST — KÖTELESSÉGÜNK EMLÉKEZNI
HOLOCAUST — PFLICHT FÜRS ENDLIKEN

Participanți-Résztevők-Teilnehmer: Spielmann Mihály, Harry Kuller, Lia Benjamin, Halász Anna; Moderator Szokoly Elek

Spectacol folcloric — Táncház — Tanzhaus
FOLCLORUL EVREIESC — CONFLUENȚE • ZSIDÓ FOLKLÓR —
BEHATÁSOK • JUDENFOLKLOR — EINFLUSS

În colaborare cu - in Zusammenarbeit mit Fundația Folk Center
Alapítvány közreműködésével

Sala Mică a Teatrului Național — a Nemzeti Színház Kisterme —
Nationaltheater — Kleiner Saal

Luni — Hétfő — Montag, 20.03.2000

19:00 Cinematecă — Filmtár — Filmsammlung
LA VITA E BELLA

Prezintă/Bemutatója/Norgeführt von: Mircea Dumitrescu
Cinema Tineretului — Ifjúsági filmszínház — Jugendkino

Marti — Kedd — Dienstag, 21.03.2000

16:30 Masă rotundă — Kerekasztal — Rundtischgespräch
ȘCOALA TOLERANȚEI ÎN ȘCOALĂ • A TOLERANCIA ISKOLÁJA
AZ ISKOLÁBAN • TOLERANZUNTERRICHT IN DER SCHULE

Moderator Szokoly Elek

Sala de Consiliu a Ligii PRO EUROPA Liga tanácsterme
Konferenzzimmer von Liga PRO EUROPA

19:00

**CONCERT DEDICAT MEMORIEI VICTIMELOR CONFLICTELOR
INTERETNICE • INTERETNIKUS KONFLIKTUSOK
ÁLDOZATAINAK EMLÉKÉRE MEGRENDEZETT
HANGVERSENY • ERINNERUNGSKONZERT AN DEN OPFERN
DER INTERETHNISCHEN KONFLIKTEN**

Artiști/Művészek/Künstler: Ștefan Ruha, Erich Türk, Csiki
Boldizsár jr, Nina Paneeva și Ana Bogățilă

Sala Mare a Palatului Culturii — Kultúrpalota Nagyterme —
Kulturpalast-Grosser Saal

**DISCUȚII PE MARGINEA EVENIMENTELOR DIN MARTIE 1990
BESZÉLGETÉSEK AZ 1990 MÁRCIUSI ESEMÉNYEKRŐL
DISKUTIONEN ÜBER DIE VORFÄLLE VON MÄRZ 1990**

Participă/Résztesz/Teilnehmer: Smaranda Enache, Csíky
Boldizsár, Szokoly Elek, Mircea Suhăreanu

Montag, 20.03.2000, 21:00 Neumarkter Rundfunk, Sendung in
Deutsche Sprache

Szerda, 22.03.2000, 11:00: Marosvásárhelyi Rádió, magyar
nyelvű adás

Miercuri, 22.03.2000, 21:00: Radio Mix Fm, emisiunea în limba
română

Joi — Csütörtök — Donnerstag, 23.03.2000

Vineri — Péntek — Freitag, 24.03.2000

**FORUMUL TÎRGU MUREȘ — MARTIE 2000
MAROSVÁSÁRHELYI FÓRUM — 2000 MÁRCIUS
NEUMARKTER FORUM — MÄRZ 2000**

Sîmbătă — Szombat — Samstag, 25 martie

10:00

**CONCURS DE ORIENTARE INTERCULTURALĂ
INTERKULTURÁLIS TÁJÉKOZÓDÁSI VERSENY
INTERKULTURELLER ORIENTIERUNGSWETTBEWERB**
În colaborare cu /in Zusammenarbeit mit OUTWARD BOUND
ROMANIA közreműködésével

Piața Teatrului — Színház tér — Theaterplatz

Săptămîna Toleranței, 2000

Cea mai importantă manifestare a *Centrului Intercultural*, care se dorește a fi o replică la intoleranța ce a culminat în primăvara lui '90 tocmai în orașul primului Edict de toleranță, *Săptămîna Toleranței* se desfășoară, an de an, în perioada 19-25 martie și constă într-o serie de manifestări civice, culturale și artistice destinate a fi un moment de reflecție asupra atitudinii, mentalităților și faptelor noastre și a semenilor noștri.

Săptămîna a debutat duminică, 19 martie 2000 cu un podium discussion sugestiv intitulat *Holocaustul — datoria de a nu uita*. Lia Benjamin, Harry Kuller, Halász Anna, Spielmann Mihály și moderatorul întîlnirii, Szokoly Elek au evocat celor prezenți — în majoritatea lor tineri — atrocitățile inimaginabile la care au fost supuse comunitățile de evrei. La finalul discuției Fundația Folk Center a prezentat un spectacol folcloric de cîntece și dansuri evreiești dezvăluind publicului țîrgumureșean prezent în număr mare la Sala Mică a Teatrului Național frumusețea folclorului evreiesc din acest spațiu, cît și confluentele muzicii și dansului evreiesc cu cele cu care a conviețuit timp de secole.

O altfel de abordare a Holocaustului a fost oferită țîrgumureșenilor luni, 20 martie în cadrul cinematecii Săptămîinii Toleranței prin filmul lui Roberto Benigni, *La vita e bella* prezentat de criticul de film Mircea Dumitrescu.

Ziua de marți, 21 marti i-a avut ca protagoniști pe liceenii țîrgumureșeni care au luat în discuție manifestările de intoleranță ale colegilor de generație într-o veritabilă *Școală a toleranței în școală*. Dezbaterea a avut drept studiu de caz evenimentele din decembrie 1999 din cadrul Festivalului Liceelor și a scos în evidență carențele unui sistem de învățămînt concentrat pe învățare și nu pe educare.

Concertul dedicat memoriei victimelor conflictelor interetnice a fost un prilej de relecție dar și de bucurie pentru țîrgumureșeni, concertul bucurîndu-se de o participare de excepție: Ștefan Ruha, Erich Türk, Csiki Boldiszar jr, Nina Paneeva și Ana Bogățilă.

Forumul Țîrgu-Mureș — Martie 2000 și-a propus să așeze la masă experți din România și Ungaria pentru a analiza

împreună anatomia conflictului, cauzele, modul de desfășurare, efectele imediate și în timp ale evenimentelor din martie 90. Prezența unor personalități de marcă: Smaranda Enache, Gabriel Andreescu, Dana Prelipceanu, Ariadna Combes, Cs. Gyimesi Eva, Molnár Gusztáv, Törzsök Erika, Marius Tabacu a făcut posibil realizarea unui dialog constructiv pe marginea unor subiecte considerate multă vreme delicate: etapele și actorii reconcilierii româno-maghiare, parteneriatul româno-maghiar în condițiile integrării europene — provocări și perspective. Discuțiile purtate, materialele prezentate au atras din nou atenția asupra necesității instrumentării acestor evenimente de către instituțiile abilitate, arătînd încă odată faptul că o democrație autentică nu se poate consolida pe minciună.

Ajuns la a IV-a ediție, *Concursul de orientare interculturală* a aliniat la start peste 50 de echipe. Cei peste 520 de tineri țîrgumureșeni au profitat de vremea plăcută și au încercat să afle mai multe despre valorile culturale și istorice ale orașului în care trăiesc. Vizitarea sinagogii, a bisericii reformate, a catedralei ortodoxe, a catedralei romano-catolice, a bisericii evanghelice (pentru unii pentru prima dată) le-a arătat un alt oraș mai bogat, mai interesant, mai diferit și a făcut ca pe lîngă primii clasați concursul să mai aibă o mulțime de câștigători. Iar celor aflați în război cu bilingvismului li s-a oferit o lecție. 95% dintre tinerii participanți la concurs știau cele două denumiri ale orașului iar peste 65% cunoșteau și denurimerea în limba germană.

Laura ARDELEAN

Replica Ligii PRO EUROPA adresată redacției „Jurnalul Național”

Domnului Marius Tucă, Director
Jurnalul Național
București

Domnule Director,

Urmare a publicării în cotidianul Dvs., Jurnalul Național nr. 2082 din 25 martie 2000 și nr. 2083 din 27 martie 2000 a unei serii de articole conținând incalificabile atacuri la adresa Ligii Pro Europa și a copreședintei sale, Smaranda Enache, sintem împuterniciți de Adunarea Generală a Ligii Pro Europa să vă transmitem prezenta replică pe care vă cerem să-l publicați, conform uzanțelor, într-un spațiu similar.

1. Liga Pro Europa respinge cu hotărâre atacurile cu iz electoral la care este supusă în articolele mai sus-menționate. Este știut că Liga Pro Europa desfășoară de zece ani o susținută operă de educație civică menită să promoveze armonia, parteneriatul și solidaritatea dintre majoritate și minorități, ca premisă a integrării europene. Aflată la cea de-a șasea ediție, Săptămîna Toleranței s-a remarcat de-a lungul anilor tocmai prin consecvența ilustrării acestor principii și valori. Activitatea Ligii Pro Europa în acest domeniu se bucură de aprecierea Consiliului Europei și Uniunii Europene, precum și de susținerea a numeroase asociații, instituții și personalități respectate și respectabile din România și străinătate. În semn de recunoaștere, copreședintei Ligii Pro Europa, Smaranda Enache, i s-au decernat premii de prestigiu pe plan internațional pentru activitatea sa de promovare a toleranței, respingere a extremismului, rasismului, antisemitismului și xenofobiei, fiind cooptată în colegii și consilii inter-

naționale de profil. Ca ambasador al României în Republica Finlanda și Republica Estonia, activitatea sa se bucură de o binemeritată apreciere, contribuind substanțial la promovarea parteneriatului României cu aceste state în procesul integrării euro-atlantice, prioritate absolută a politicii externe românești.

2. Este fals că la Forumul incriminat în articolele publicate de Dvs. s-ar fi lansat „grave acuzații instituțiilor statului”. Dimpotrivă, numeroși vorbitori au pledat pentru implicarea plenară a instituțiilor statului în procesul de edificare a încrederii interetnice și interconfesionale, în promovarea educației interculturale, a egalității de șanse, valori fundamentale ale comunității europene a cărei parte este și România.

Este fals că Forumul ar fi conținut „atacuri violente antiromânești”, cum afirmă autorii articolelor sau că „nu ar fi fost prezentată poziția românilor implicați”. Din contră, toți vorbitorii au elogiat poziția acelora, români și de alte etnii, care s-au opus împreună instrumentării unui conflict interetnic la Tîrgu-Mureș în martie 1990. După cum o arată și numele, Forumul a fost deschis tuturor celor dornici să participe și să se exprime. Faptul că accesul a fost nelimitat este probat de însăși prezența la Forum a autorilor articolelor publicate de Dvs.

3. Este fals că participanții ar fi considerat SRI ca fiind identic cu Securitatea, după cum tot fals este că ar fi culpabilizat presa în ansamblul său. Dimpotrivă, participanții au făcut o distincție clară între rolul serviciilor secrete într-o democrație și implicarea unor apropiați ai Securității comuniste

în montarea unei atmosfere conflictuale, între presa responsabilă, care a încercat să preîntîmpine escaladarea tensiunii din martie '90 și jurnaliștii care, conform analizelor de presă citate de participanți, au incitat și au pregătit psihologic premisele conflictului. Liga Pro Europa nu poate fi bănuita că ar dori restrîngerea libertății presei, dimpotrivă, ori de cîte ori a fost cazul, a acordat asistență jurnaliștilor tîrîți în procese abuzive.

4. Este aberantă afirmația că Smaranda Enache ar fi „gîrat atacuri violente antiromânești”. Aflata la Tîrgu-Mureș pentru a participa la Adunarea Generală anuală a Ligii Pro Europa, în luările sale de poziție, nu a făcut decît să reitereze valorile toleranței, interculturalității și proeuropenismului care au făcut-o respectată în țară și străinătate. Aceste valori fundamentale proeuropene, la care aderă majoritatea românilor, se regăsesc în programul de guvernare și constituie temelia politicii externe a României. Promovarea acestor valori a făcut posibil ca România să fie invitată, la 10 decembrie 1999, la Helsinki, unde Smaranda Enache este ambasador, să înceapă negocierile de aderare la Uniunea Europeană.

5. În fine, dincolo de mistificările menționate mai sus, citatele din intervențiile participanților, numele și funcția majorității lor apar eronat în articolele publicate de Dvs, ceea ce vadește superficialitatea și lipsa de profesionalism a autorilor. Penibilul ar fi putut fi evitat dacă Jurnalul Național ar fi ținut să aplice principiul de bază al presei independente, „audietur et altera pars”. Jurnalul Național ar fi putut obține înregistrarea integrală a dezbaterilor care vor fi, de altfel publicate, conform practicii curente de deplină transparență a Ligii Pro Europa.

6. În concluzie, respingem ca false, tendențioase și manipulative opiniile cuprinse în articolele publicate de Dvs., referitoare la Forum, la activitatea Ligii Pro Europa și a copreședintei sale, Smaranda Enache. Considerăm că publicul Dvs. cititor are dreptul la o informare corectă și obiectivă, sens în care vă transmitem spre publicare prezenta replică. În cazul nepublicării, Liga Pro Europa își rezervă dreptul de a acționa prin mijloacele legale adecvate pentru apărarea onoarei și prestigiului său.

Consiliul de Coordonare
a Ligii Pro Europa

Tîrgu-Mureș, la 28 martie 2000

Odoare
sfinte
aruncate
în Bega

Duvaz acuza

EXTREMISMUL MAGHIAR ESTE INCURAJAT DE UN AMBASADOR ROMAN

La zece ani de la evenimentele de la
Tîrgu-Mureș, Smaranda Enache girează
atacuri violente antiromânești

Atacurile maghiare, ambasadorul...
dezezarea incidentelor de la Tîrgu-Mureș...
reprezentare de acum zece ani...
Smaranda Enache, ambasadorul...

Relație de parteneriat...

La 29 martie 2000 a avut loc conferința *Parlament și societate civilă — spre o relație de parteneriat*, organizată de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile și America's Development Foundation în colaborare cu Grupul pentru Implementarea Rezoluțiilor Forumului Organizațiilor Neguvernamentale 1999, sub patronajul Comisiei pentru Integrare Europeană a Parlamentului României, la București, în Sala Nicolae Bălcescu al Palatului Parlamentului. Din partea LPE a participat HALLER István.

Lista de invitați a conferinței care, după organizatori, și-a propus „să identifice modalitățile practice de colaborare între parlament și anumite segmente ale societății civile și să dezbata aspecte specifice ale cadrului juridic pentru asociații și fundații”, a cuprins peste 150 de persoane: parlamentari, reprezentanți ai Președinției, Guvernului, ai organizațiilor neguvernamentale. Avea să prezinte legislatorilor activitatea organizațiilor în cei zece ani de când ele pot exista în mod independent, rezultatele forumurilor județene și sectoriale, regimul juridic existent (văzut din prisma celor mai interesați: ai ONG-urilor), dezbateri

privind îmbunătățirea colaborării dintre Parlament și organizații.

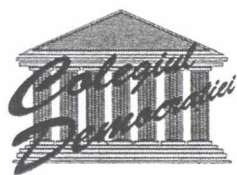
Reprezentanții organizațiilor neguvernamentale s-au pregătit pe măsură: cu date concrete, diagrame, tabele și evaluări bazate pe acestea. Sperau ca din cei 70 de parlamentari invitați care au de votat o nouă lege a asociațiilor și fundațiilor, dacă nu toți, măcar o parte semnificativă să fie prezentă. Din acest motiv s-a ales ca loc de desfășurare Palatul Parlamentului, unde parlamentarii sînt „la ei acasă”. În ciuda tuturor eforturilor, la dezbateri au fost prezenți, în medie, 2,5 parlamentari. Cînd mai mulți (maxim 5), cînd nimeni. Prin urmare presupusul dialog s-a

transformat într-un monolog. Doar comparativ: din cei aproximativ 70 de reprezentanți ai organizațiilor, 50 au putut răspunde invitației, deși trebuiau să vină din diferite colțuri ale țării și pe cheltuiala lor proprie...

„Momentul nu a fost bine ales” — susțineau cei puțini care din cînd în cînd se aflau în Sala Bălcescu. Dar la întrebarea: cînd ar fi fost momentul mai prielnic, răspunsul a clarificat poziția parlamentarilor: ei sînt atît de ocupați, încît nici un alt moment nu ar fi fost bine ales.

Deși în prag de campanie electorală, deși în fața modificării legislației privind ONG-urile, se pare că societatea civilă puțin îi interesează pe parlamentari. Căutînd motivele, cei care au luat cuvîntul au evidențiat faptul că reprezentanții societății civile „sînt prea blînzi” față de acest dezinteres total, manifestat și cu alte ocazii. Căutînd soluții, reprezentanții ONG-urilor au fost mai rezervați. Se pare că sectorul neguvernamental se pricepe mai bine la desfășurarea unor acțiuni concrete decît la promovarea propriei imagini. O deficiență ce la prima vedere pare nesemnificativă, dar care poate afecta în mod serios dezvoltarea democrației în România.

H. I.

Cursuri despre cultura armeană și românească din Transilvania

Luna martie a însemnat pentru studenții Colegiului Democrației o altă serie de cursuri și activități pregătite din vreme pentru noi.

Astfel că în data de 4 martie, prinși de febra mărțișoarelor și a florilor de primăvară, colegiștii au luat parte la cursul care a avut ca temă comunitatea armeană din România. Lectorul cursului a fost același inconfundabil domn, Mircea SUHĂREANU. Pregătit, ca întotdeauna, cu multe materiale și informații, domnul SUHĂREANU a făcut o interesantă expunere asupra istoriei (din păcate, destul de tragică) și a diferitelor probleme legate de populația armeană din România și nu numai.

A urmat apoi în 18 martie un curs despre comunitatea română din Transilvania, al cărui lector a fost Alexandru CISTELECAN, redactorul prestigioasei reviste de cultură *Vatra*. Dînsul ne-a vorbit despre modul în care reprezentanții Școlii Ardelene au influențat cultura românească de mai tîrziu. Această influență s-a dovedit a fi un factor determinant în mentalitatea și modul de viață actual al comunității române. S-a mai discutat și de dezavantajele și avantajele unei anumite descentralizări culturale.

În cadrul Săptămîinii Toleranței, colegiștii au participat și la diversele activități organizate cu acest prilej. Acesta a fost programul lunii martie și toți așteptăm luna aprilie cînd vom avea parte și de un stagiul la București. Detaliile însă le veți afla data viitoare.

Ionuț ONICEANU

O săptămână de studiu în Elveția

În prima decadă a lunii aprilie a.c. o delegație de notabilități din administrația publică locală din România a participat la un stagiu de informare privind particularitățile administrației publice locale elvețiene, desfășurat „la fața locului”, în orașele Chur și Disentis din cantonul Graubünden (Grisons).

Succesul raportat de prima ediție a acestui stagiu informațional, desfășurat în 1998, a prilejuit demararea în acest an a celei de a doua ediții, organizate de către Schweizerische Helsinki Vereinigung (Asociația Helsinki — Elveția) din Zürich, în colaborare cu Liga PRO EUROPA, la care au luat parte primari din localitățile Balș, Călan, Carașova, Cristuru-Secuiesc, Poiana-Câmpina, Năvodari, Tândărei, Teaca și Vulcana-Băi, dar și consilieri și funcționari din primăriile localităților Bacău, Blaj, Craiova, Drobeta Turnu-Severin, Odorhei, Petroșani, Sărmaș, Tulcea, Viscri și Tîrgu-Mureș.

Pentru gazde, primăriile localităților Chur (Coire) și Disentis (Mustér), această săptămână de studiu a constituit prilejul unei ample analize a activității acestora în majoritatea domeniilor ce alcătuiesc administrația publică locală.

După o succintă și — totodată — oportună prezentare a organizării statale elvețiene și a cantonului Graubünden, au fost analizate pe rând organizarea comunală a orașului Chur, gestiunea personalului din administrația locală a orașului, politica financiară a unui oraș elvețian, în speță a orașului Chur, taxele și impozitele, asigurările sociale, cele de sănătate și cele de șomaj, ajutorul social și căminele de bătrâni.

Un accent deosebit l-a constituit salubritatea urbană și epurarea apelor reziduale, domeniu în care cantonul Graubünden poate constitui un etalon și pe plan mondial. Sistemul de reciclare totală a deșeurilor și resturilor menajere a suscitat interesul unanim al oaspeților. Sistemul „Spitex” de asigurare ambulatorie a asistenței medicale și sociale a handicapaților temporari și permanenți, dar și a persoanelor din vîrsta a treia, a fost un alt domeniu unde exemplul elvețian poate fi demn de urmat. Printr-o investiție relativ modestă, cu un efectiv redus, dar eficient, de asistenți sanitari și sociali calificați, un segment important

al societății, avînd probleme de sănătate sau sociale, poate fi asistat la domiciliu, în mod corespunzător, degrevîndu-se astfel instituțiile spitalicești și de asistență socială de o supraîncărcare inutilă.

După trei zile de un laborios schimb de păreri, prelegerile fiind permanent deschise întrebărilor, gazdele fiind la rîndu-le interesate să afle cît mai multe despre administrația publică din România, oaspeții s-au deplasat la Disentis, o localitate climaterică situată în amonte de orașul Chur, pe valea Rinului. Aici, accentul discuțiilor a fost pus pe organizarea activității de turism și recreere, 60% din persoanele localnice active fiind angajate în sectorul serviciilor. Nu mai puțin interesante au fost discuțiile axate pe problemele organizării școlare, în această localitate, preponderent reto-romană, asigurarea învățămîntului în această limbă constituind preocuparea permanentă a cadrelor didactice, acestea fiind implicate și în crearea de manuale și material didactic.

Cunoașterea de către oaspeții din România a aspectului multicultural al regiunii nu a fost neglijată. Pe parcursul săptămîinii, au fost vizitate o serie de muzee și localități mai mici, aflate pe traseul deplasărilor la diferite obiective, suita acestor activități instructive încheindu-se cu o întrevvedere între notabilitățile din România și personalități din viața politică și socială a cantonului Graubünden, ocazie ce a prilejuit din nou un viu dialog și schimb de idei.

Scopul vizat de către organizatorii acestei a doua ediții a Săptămîinii de studiu în Elveția a fost acela de a facilita

cunoașterea de către cît mai multe persoane implicate în administrația publică din România, a modului în care funcționează concret autonomia locală, sistemul subsidiarității, într-una din țările de baștină ale acestui mod de gîndire și de (auto-) guvernare.

Nu întîmplător, organizatorii au ales cantonul Graubünden (numit în franceză Grisons, Grigioni în italiană, sau Grischun în reto-romană) ca loc de desfășurare al seminarului, această regiune fiind — poate — cea mai „elvețiană” parte a Elveției; din cei 165.000 de locuitori ai cantonului, 99.000 sînt germanofoni, 36.000 reto-romani, 22.000 italieni, restul de 8.000 constituindu-l francfonii și alte naționalități. Aceasta înseamnă că fiecare locuitor al cantonului este cel puțin bilingv, majoritatea fiind trilingvi și chiar cvadrilingvi, fără ca această particularitate să împietzeze asupra propriei identități a fiecăruia. Există, evident, probleme și-n domeniul priorității lingvistice în educația școlară și încă-n multe altele, pe care oaspeții din România le-au putut cunoaște în mod nemijlocit. Poate și asumarea, de către gazdele elvețiene, a greutăților sau a problemelor aparent insurmontabile, să constituie un prilej de meditare și un îndemn de a proceda așîderea și la noi, unde avem încă — har Domnului — destule de făcut.

Organizarea și pe viitor a unor asemenea schimburi de informații s-a dovedit benefică tuturor participanților, oaspeți și gazde, aducînd totodată un aport considerabil la o bună cunoaștere a României pe plan internațional.

Mircea SUHĂREANU

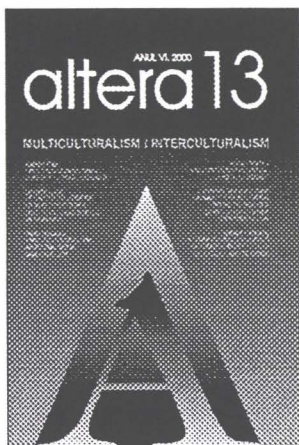
Adunarea Generală a Ligii PRO EUROPA

Cu ocazia Adunării Generale a Ligii PRO EUROPA, care a avut loc la 25 martie 2000 în Sala Mică a Palatului Culturii, după cuvîntul de deschidere rostit de copreședinții LPE, Smaranda ENACHE și CSÍKY Boldizsár, au fost prezentate, discutate și aprobate raportul narativ, raportul financiar și raportul Comisiei de Cenzori pentru anul 1999.

S-a ales prin vot, conform Statului LPE, Consiliul de Coordonare, compus din Smaranda ENACHE, CSÍKY Boldizsár (copreședinți), Mircea SUHĂREANU (secretar), Anamaria POP (coordonatoarea Filialei Satu Mare), Lucia BRISCAN, FODOR Imre, Zeno FODOR, SÁRKÁNY-KISS Endre, SPIELMANN Mihály (membri).

Ediția

altera 13

Numărul 13 al revistei **altera** este dedicat, ca și cel anterior, multiculturalismului, încercînd să elucideze în ce măsură multiculturalismul și interculturalismul sînt sau tind să fie termenii unei dihotomii, o dihotomie pe care cel mai frecvent o regăsim în clasificările „european” versus „american”. Europeanii preferă să se refere la interculturalitate — uneori folosind această variantă pentru a induce distincția valorică între autohtonitate și imigrație —, iar americanii utilizează termenul

de multiculturalitate cu o acoperire mult mai largă decît pe vechiul continent.

Opiniile sînt împărțite, aprofundarea conceptelor și îndeosebi analiza realităților domestice se află la un timid început. Ca atare, **altera** își deschide paginile acestui dialog subsecvent.

În acest număr, studiile sînt semnate, printre alții de Joseph RAZ, SALAT Levente, Radu NECULAU, PAPP Z. Attila, Răzvan PĂRĂIANU, Jordanka TELBIOVA-SACK, Adrian MARINO.

Rubrica *Dialog* oferă răspunsurile a șase istorici cu privire la evenimentele transilvane din 1848-49, iar cel de *Document* o incitantă paralelă între Raportul oficial al României referitor la aplicarea Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale și Raportul paralel redactat de Gabriel ANDREESCU.

CONTENTS:

P. 1: *The Belief in Dialogue*, introductory by Smaranda ENACHE, co-chair of the PEL to the *Tirgu-Mures* — *March 2000 Forum*.

P. 2: A Romanian/Hungarian *Synopsis* of the PEL's main events in March.

P. 3: *The Week of Tolerance, 2000*. A short presentation of the traditional series of events to promote tolerance in the Romanian society.

P. 4: *The Dilemma of the Right to Reply*. An article by Elek SZOKOLY with its reflections regarding the reactions to the Week of Tolerance in the nationalist mass-media.

P. 5: *The Replay of the PRO EUROPA League to the editors of „Jurnalul Național”*, the pointview of PEL to the presentation's way of the Week of Tolerance by the newspaper Jurnalul Național.

P. 6: *Partnership...*, an article with reflections about the conference organized in Bucharest entitled Parliament and Civil Society — to a Partnership; *Courses on Armean and Romanian Culture in Transylvania*, a short presentation of the activities in the framework of the College of Democracy in March.

P. 7: *A Week of Study in Switzerland*, a brief presentation of the project realised with Schweizerische Helsinki Vereinigung. Mayors and councillors from Romania visited Switzerland to study the work of local public administrations.

P. 8: *The General Assembly of the PRO EUROPA League*, a brief presentation of the PEL's General Assembly, including the election's result concerning to the Coordinating Council; *Altera 13*, a short review of the 13th item of the quarterly.

Pro Europa poate fi citită pe Internet la adresa:

www.proeuro.netsoft.ro

Liga PRO EUROPA Liga
 Copreședinți:
 Smaranda ENACHE și CSÍKY Boldizsár
 Director executiv: SZOKOLY Elek
 4300 Tirgu Mures, P-ta Trandafirilor nr. 5, et. III. CP. 1-154
 Tel/fax: +40-(0)65-214076; 217584, e-mail: office@proeuro.netsoft.ro

Responsabil de număr: HALLER István
 Multiplicat la **Liga PRO EUROPA**
 PRO EUROPA este publicată cu sprijinul
 Fundației Heinrich Böll (Germania) și Charles St. Mott (SUA)